

MED KVINNLIGT PERSPEKTIV

Bästa Sametingsväljare!

Du håller en folder i handen som speglar samepolitiken ur ett annat perspektiv. Det kvinnliga perspektivet inom politiken är fortfarande sällsynt. Men det betyder inte att det inte behövs utan tvärtom finns ett tomrum som behöver fyllas. Det är också viktigt att komma ihåg att en kvinna inte kan representera alla kvinnor i det samiska samhället, lika lite som en man kan representera alla män. Vi är olika, våra villkor och förutsättningar varierar. Det är positivt med mångfald och det samiska samhället behöver alla med sina olikheter. De förtroendevalda och politiken ska spegla den mångfalden. Det är en förutsättning för att fatta kloka beslut och driva en politik som stärker hela det samiska folket. Politikerna ska arbeta med frågor som berör människorna som valt sina representanter, frågor som är viktiga för dig och mig i vår vardag.

I den här foldern får du möta fyra kvinnor som alla valt att engagera sig politiskt och arbeta för det samiska folket. Det är personliga intervjuer där kvinnorna delar med sig av sina erfarenheter av politiskt arbete och tankar om framtiden.

Ingrid Inga, Samelandspartiets partiledare och ledamot i Sametingets styrelse:

Det samiska samhället är en resurs för Sverige som nation

– Som politiker vill jag vara med och påverka utvecklingen av ett Sápmi där alla samer känner sig delaktiga. En av mina viktigaste roller som politiker är att vara dörröppnare för till exempel yngre kvinnor och att lyfta fram kvinnor till politiska positioner, säger Ingrid Inga.

Som Samelandspartiets ordförande tycker Ingrid att det är viktigt att samerna blir en självklar del i beslutande församlingar inte bara i Norrbotten utan även nationellt i Sverige.

– I de sammanhangen är Sametingets roll oerhört central, genom att vi samer genom Sametinget kan visa att vi är en viktig och jämbördig part på alla beslutande nivåer i Sverige, menar hon.

– Vi samer är ju i många delar föregångare för det svenska samhällets strävanden, till exempel när det gäller i frågor som globalisering och internationalisering. Sápmi sträcker sig över alla de nordiska länderna och Ryssland och vi samer har redan idag etablerade samarbetsformer över landsgränserna och internationellt, exempelvis inom FN.

Ingrid ser ett växande engagemang hos unga kvinnor att ta sig an politiska uppdrag. Men hon ser också en risk att kvinnor trots det inte blir delaktiga i de politiskt valda organen, eftersom det i dag är män som dominerar dem.

– Även unga män saknas i stor utsträckning i politiska organ, konstaterar Ingrid som menar att en jämnare fördelning mellan kvinnor och män av alla

åldrar i beslutande organ har stor betydelse för att uppnå helhet i det samiska samhället.

– Det går inte som politiker att driva en eller två politiska frågor eftersom människors livspussel består av många delar. Många viktiga frågor som handlar om vardagsnära frågor, som till exempel omsorg om de äldre, skola för barn och unga, hälsovård för alla, högre utbildning och kulturfrågor, är idag lågt prioriterade i den politiska dagordningen, hävdar Ingrid Inga.

Ett starkt framtida Sápmi anser hon behöver både samiska män och kvinnor i politiska organ för att påverka alla politiska frågor som behövs för ett bra näringsliv, familjeliv och kulturliv. Därför är det viktigt att både män och kvinnor har lika möjligheter att vara delaktiga i politiken och påverka framtiden.

– Det är spännande, utmanande och krävande att vara samisk fritidspolitiker och samtidigt sköta sitt civila arbete. De många kvällarnas och nätternas inläsning av handlingar, utredningar och promemorior övervägs ändå av att jag som politiker får möjlighet att tillsammans med andra partikollegor förnya, förändra och stärka det samiska samhället, säger Ingrid Inga.

– Det är en förmån och ett ansvar att vara politiker som jag vill att fler unga kvinnor och män ska ta vara på.

FOTO: MARIE ENOKSSON

Namn: Ingrid Inga

Ålder: 59 år

Familj: Dottern Ida, syskon, många vänner.

Bor: i Jokkmokk.

Arbete: EU-samordnare på Jokkmokks kommun

Fritidsintressen: Politik, läsa facklitteratur och skönlitteratur, motion, stugan i Påstavare, umgås med familj och vänner samt golf.

Största seger: Att upptäcka livets bräcklighet.

Blir uttråkad av: "Politiska debatter" i frågor som inte är politik.

Christina Åhrén, ledamot i plenum:

Det är alltid nån annan som borde göra något – men vem är det?

Namn: Christina Åhrén, ledamot i samelandspartiet.

Ålder: 33 år

Familj: Maken Henning, dottern Ella-Paulina, 1 år

Bor: i Nordantjäl, 1,5 mil från Ramsele

Fritidsintressen: Skidåkning utför och på längden, familjen, renarna.

Arbete: Forskar via Umeå Universitet. Disputerar i december 2008, doktorsavhandlingen handlar om samiska ungdomar och identitet.

Bästa egenskap: Glad, tycker andra.

Sämsta egenskap: Inte särskilt tålmodig, vilket inte är bra i politiska sammanhang.

Favoritplats: Hemma, eftersom jag reser så mycket.

– I vår familj har vi alltid haft politiska diskussioner runt köksbordet. Under varje middag med släkten diskuterades samisk politik, kommunalpolitik, skolgång och äldrevård. De politiska diskussionerna triggade mig att se orättvisor och saker som behöver förändras. Först retar man upp sig, sedan kommer man till en punkt då man inser att det inte räcker att bara reta sig. Det är alltid nån annan som borde göra något – men vem är det, undrar Christina Åhrén.

Christina Åhrén kommer från en renskötande familj där man naturligt tagit sig an olika roller. En del har studerat för att kunna jobba vidare med samiska frågor, andra har fortsatt med renskötseln och därför haft svårt att hinna med politik. För fyra år sedan ställde sig Christina högre upp på listan.

– Från att vara någorlunda populär till att inte alls vara det gick snabbt. Ingen tycker om politiker. Det händer inget tycker folk som vill se beslut, men det enda de får se är indragningar och försämringar, konstaterar Christina som ändå inte känner att det är otacksamt.

– Man lär sig varför allt är som det är och kan se även små framsteg, menar hon som själv tycker att hon som ung kvinna har mycket att tillföra.

– Jag är fortfarande positivt inställd och tror att saker och ting kan förändras. Kanske är jag dumpositiv.

Det är jordnära frågor som utbildning, barnens rätt till samisk undervisning, kultur och samhällsliv som engagerar henne. Mjukare frågor. Männen tar av gammal hävd de hårdare.

– Utan kvinnor skulle inte de mjuka frågorna drivas. Det behövs olika sätt att se på saker. Kvinnor och män ser från olika perspektiv, säger hon och medger att mjuka frågor ofta benämns som kvinnofrågor.

– Men det finns män som jobbar med kvinnofrågor och de har ofta döttrar. De lyfter inte bara fram medelålders män utan både män och kvinnor. Men det behövs också ungdomar och äldre i politiken, inte bara folk mellan 35 och 55. Särskilt de i 35–45 åldersåldern är superattraktiva men de jobbar ofta hårt och är mitt uppe i familjebildandet. Partiets ordförande Ingrid Inga ser till att yngre ändå ges plats och arbetsro och får tid att växa. Hon är en fantastisk kvinnlig förebild, tycker Christina Åhrén.

Den psykiska ohälsan bland ungdomar har blivit en hjärtefråga för Christina Åhrén. I takt med att det blivit allt svårare att leva på renskötsel mår unga allt sämre.

– Jag önskar att de unga renskötarna ska få en ärlig chans. De ekonomiska förutsättningarna måste förändras för de unga, de ska inte behöva leva på statens rovdjursersättning. Många brinner starkt för att kunna bo kvar och därför är även frågor som skogsbruk och vindkraft, som tömmer inre Norrland på pengar utan att vi får något tillbaka, viktiga. Många glesbygds- och samefrågor går ihop, fast många inte ser det. Vi kämpar för samma saker. Ändå ställs vi mot varandra trots att kampen handlar om att kunna leva i glesbygden, säger Christina Åhrén som hoppas att hennes dotter en dag ska kunna välja – om hon vill stanna eller ge sig av. Inget ska vara omöjligt.

Sylvia Simma, Sametingets ordförande

Stärker vi kvinnor stärker vi hela det samiska samhället

Sylvia Simmas politiska vision är att alla samer ska ha framtidstro, att det ska finnas en plattform för alla och att det samiska samhället ska präglas av tolerans och mångfald. Kvinnors förutsättningar är en ödesfråga för hela det samiska folket anser hon och därför är det hög tid att lyfta fram kvinnorna.

– Kvinnor är viktiga, de föder barn och för över språk och kulturvärden till kommande generationer, det är viktigt att kvinnor både vill och kan bo kvar, menar hon.

Ibland blir Sylvia Simma dyster till sinnes inför alla hotbilder, trots att hon i grunden är optimist. Hon talar mycket om hur viktigt det är att enas för att stärka både kvinnors och mäns möjligheter, inte minst för att bredda försörjningen.

– Kvinnors möjligheter finns inte på dagordningen, stärker vi kvinnor stärker vi hela det samiska folket, hävdar hon.

Som exempel nämner hon samebyns föräldrare organisation där en person pratar för hela sin familj.

– Det existerar inte någon annanstans, det borde självklart vara två vuxna personer som för sin talan, menar Sylvia Simma som egentligen ogillar uppdelningen i kvinno- och mansfrågor, uppfattningen att kvinnofrågor skulle vara de mjuka och sociala medan mäns är näringsfrågor.

– I dag bär kvinnor stor del av familjens ekonomi, det är en väldigt hård fråga. Det samiska samhället måste bygga på både män och kvinnor, slår hon fast.

– Jämställdhet uppfattas av många som något ne-

gativt och det beror på att man laddar ordet felaktigt. Jämställdhet är att kvinnor ska ha möjlighet att påverka sitt eget liv och göra egna val. En del av det är att kvinnor ska finnas representerade i församlingar där beslut fattas som berör kvinnor. Alla har att vinna på det, säger Sylvia Simma övertygat.

Sylvia Simma blev klev in i politiken 2005 och i dag är hon Sametingets ordförande, den yngste någonsin. En rask politisk karriär.

– Om vi vill att kvinnor ska lyftas fram måste vi också våga ställa upp. Då, när jag var 29 år, kändes fyra år som en skrämmande stor del av livet, men det har gått otroligt fort. Kostymen då var ganska många storlekar för stor men jag har fått bra stöd och uppmuntran från kollegor och folk i allmänhet. Det är viktigt att lyfta fram kvinnor och ge moraliskt och praktiskt stöd. Jag har mött mycket glädje och respekt men också förvånade personer vars världsbild slagits i tusen bitar, berättar Sylvia Simma som medger att det krävts en smula mod.

– Den egenskap som hjälpt mig är att jag tycker utmaningar är roligt. Jag kan ju bara vara mig själv, inte vara en 55-årig man. En fördel har definitivt varit att inte ha något politiskt bagage, tack var det har det varit lättare att nå ut till alla.

Som småbarnsmamma kan hon se sitt politiska engagemang i ett längre perspektiv. Drivkraften är att kommande generationer ska känna glädje över att vara samer och hon vill lämna över ett levande kulturarv.

Namn: Sylvia Simma

Ålder: 32 år

Familj: Sambon Anders och sonen Anton, 9 månader.

Bo: i Östersund.

Arbete: Civilingenjör på Husqvarna i Tandsbyn

Fritidsintressen: Slalom, vara ute i fjällvärlden, läsa deckare och titta på engelska kriminalserier. Och så politik förstås.

Gör henne upprörd: När barn far illa.

Gör henne glad: Om någon visar spontan omtanke då man inte förväntats sig det.

Aina Jonsson, politiskt aktiv sedan mer än 40 år

Jag skulle önska att alla samer har förståelse för varandras behov

Namn: Aina Jonsson

Ålder: 74 år

Bor: Ammarnäs

Arbete: Renskötare

Familj: Storfamilj med fem barn utspridda i Sverige och Norge, tre söner är kvar i trakten.

Fritidsintressen:

Engagemang och styrelseuppdrag inom samiska kyrkan. Barn och barnbarn.

Nöjd över: Att jag kunnat vara med och påverkat samepolitiken och fått se framgångar vid sidan av alla motgångar.

Största besvikelse genom åren:

Att samhällets politik inte är nog förstående för renskötselns och samers villkor.

Mer än fyrtio år har Aina Jonsson varit engagerad i den samiska politiken. Som första kvinna valdes hon 1968 in i Svenska Samernas Riksförbunds styrelse och 1985 slutade hon som vice ordförande. Aina var en av dem som kämpade för ett eget samiskt parlament och fick också vara med om att inrätta sametinget, där hon var ledamot två mandatperioder och även partiordförande för Samelandspartiet. Fler uppdrag i samepolitiken, men också i kommunfullmäktige hemma i Sorsele kommun, har det blivit med åren och hon är fortfarande aktiv.

Aina Jonsson har varit en föregångare och är fortfarande en förebild för kvinnliga politiker. Själv tycker hon inte att det hon gjort är särskilt märkvärdigt. Hon har vuxit upp i renskötseln, som var både kvinnornas och männens värld, och som aktiv renskötare upptäckte hon tidigt att det var nödvändigt att kämpa för de samiska rättigheterna.

– Men så hade Lennart Wallmark på Samernas Folkhögskola gett oss i examensarbete att kunna rennärlagslagen utantill, minns hon.

– I min första intervju, då jag valdes in i SSR:s styrelse, svarade jag att skolfrågor låg mig varmast om hjärtat, fast jag alltid varit aktiv inom renskötseln. Kanhända var jag mer intresserad av skolfrågorna än männen var. Ganska snart genomdrev vi en egen utredning om en samisk utbildningsväg, som ledde till ett förslag från grundskola till högskola. Vi var en liten kommitté som åkte ner till regeringskansliet och det blev en framgång som vi inte längre ens tänker

på. Ändå är skolfrågorna inte mindre viktiga idag, de är fortfarande lika aktuella.

Vissa frågor har varit besvärligare att driva än andra. Den svenska rovdjurspolitiken tycker Aina är en svår och närmast olöslig fråga.

– Numera verkar det viktigare vad EU vill än hur vi ska överleva i renskötseln. Rättighetsfrågorna är också svåra. Våra jakträttigheter har fått ett stort bakslag genom småviltjakten. Det heter att det är samråd men syvende och sist är det andra som bestämmer över våra rättigheter. Det är livsviktigt att fortsätta driva de här frågorna politiskt. Samerna själva måste få bestämma över sina egna näringar och rättigheter i Sápmi. Jag skulle önska att alla samer strävar efter bra sammanhållning och har förståelse för varandras behov, säger Aina Jonsson som menar att livet som aktiv renskötare och hennes samiska identitet påverkat henne starkt. För henne finns det bara ett enda alternativ – det samiska valet. Hennes egen förebild, släktingen Elsa Laula, vågade ta itu med de samiska frågorna på högre nivå redan i början av 1900-talet.

– Kvinnorna har hela tiden gått i spetsen för det samiska och är de verkliga samhällsbärarna, säger Aina som råder dagens unga kvinnor att kämpa för sina ideal. Är arbetsfördelningen efter kompetens och förmåga kommer jämställdheten på köpet anser hon. Själv har hon aldrig upplevt några nackdelar med att vara kvinna i politiken.

– Jag mottogs väldigt väl av männen och samarbetet har alltid varit bra, säger Aina men tillägger:

– Utan kvinnorna skulle karlarna stå sig slätt.

Samelandspartiet vill stärka de samiska kvinnorna

Samelandspartiets politik bygger på en gemensam samisk värdegrund och på en strävan om självbestämmande. Demokrati och delaktighet för alla samer är en självklarhet för att vi ska kunna skapa ett livskraftigt och ett hållbart samiskt samhälle. Vår bild av ett hållbart Sápmi genomsyras av en helhetssyn som innebär att vi arbetar för ett samhälle med mångfald och plats för alla. I vår politik värnar vi om hela det samiska folket, dess behov och gemensamma framtid. Alla som lever i Sápmi ska känna trygghet, kunna göra egna val och ha möjlighet att påverka sitt eget liv.

Gemenskap och samarbete är grundläggande värderingar i det samiska samhället. Samer har genom tiderna levt i små grupper med ett gemensamt ansvar för arbete och försörjning. Även idag bygger det samiska samhället på kollektivet, på familjen, släkten och samebyn. Det samiska synsättet är att individen är en del av en större helhet och har något värdefullt att bidra med. Samtidigt lever vi i ett land där ekonomiska system och skyddsnet är riktade till individen. Det innebär att många i vardagen kläms mellan de samiska värderingarna och majoritetssamhällets system. Rättigheter, skydd och möjlighet till försörjning för alla är en förutsättning för ett framgångsrikt samhälle.

För att vår kultur skall överleva är det centralt att behålla det samiska sättet att leva. En viktig del är att lyfta fram kvinnornas betydelse för det samiska folkets framtid. Kvinnor bär på en stor del av vårt kulturarv och kvinnor behövs för överföringen av språk, kunskaper och traditioner till kommande generationer. Det är av största vikt att stärka den samiska kvinnan och hennes möjligheter att leva i Sápmi. Det är grunden för ett hållbart samiskt samhälle och en levande samisk kultur.

Stentorpsgatan 6 B
962 32 Jokkmokk
0971 - 125 10
070-554 29 99

www.samelandspartiet.se